

Pressmeddelande

Stockholm 6 september 2011

Hushållens ekonomi under 40 år

En tvåbarnsfamilj har dubbelt så mycket över idag efter nödvändiga utgifter. Konsumtionen per individ är fördubblad, men matens andel har blivit mindre och boendets andel större. - Det som också är tydligt är hushållens skuldökning och utjämningen mellan pensionärshushåll, konstaterar Maria Ahrengart och Daniel Ragnegård på Institutet för Privatekonomi, Swedbank.

Många hushåll har fått förbättringar sedan 1971, både vad gäller inkomster, tillgångar och konsumtionsmöjlighet. Lönerna har stigit med bortåt 50 procent, totala tillgångarna är 17 gånger större och konsumtionen har mer än fördubblats, räknat per invånare. Men skatterna har också stigit, samhällets skydd som först byggdes ut, har blivit glesare, och hushållens skuldsättning har nått höga höjder. Bland annat detta visar den 40-årsrapport som Institutet för Privatekonomi idag presenterar.

De förbättringar som hushållen fått del av är i första hand beroende av utvecklingen de senaste 15 åren. Under första halvan av 70-talet gick visserligen mycket rätt väg, men därefter var hushållen med om en 20-årsperiod av svag och negativ utveckling. Det visar inte minst beräkningar av ekonomin för några hushållstyper.

- Att konsumtionsutrymmet har blivit så pass mycket bättre är positivt, men frågan är om hushållen skulle ha använt pengarna mer till att öka på sin egen trygghet i eget sparande, frågar sig Maria Ahrengart. Istället har hushållen ökat sitt risktagande med ökande skuldsättning. Och det i tider där skyddsnetet vid sjukdom och arbetslöshet har glesats ur.

Några nedslag bland förändringarna:

- **Inkomsterna** har stigit efter inflation, speciellt de senaste 15 åren. En arbetarlön har stigit med 35%, en tjänstemannalön med 52% (till 2009). Vi jobbar 5 timmar kortare tid per vecka och har fått en veckas längre semester sedan 1971.
- **Kommunalskatten** har stigit med 10 kr och 30 öre till 32,80 kr i år.
- **Barnbidraget** har förbättrats. Om det hade legat kvar på 1971 års nivå skulle det ha varit uppe i 700 kr/mån. Att jämföra med dagens 1 050 kr, plus flerbarnstilläggen.
- **Högsta sjukpenning** 1974 var 150 kr. Idag skulle den vara 1 272 kr per dag om den följt inkomstutvecklingen. Högsta sjukpenning idag är 682 kr.
- **Konsumtionen** per capita har stigit från 80 000 kr till 170 000 kr, inflationen borträknad.
- **Livsmedel** som andel av konsumtionen har minskat från 26% till 18%, kläder och skor från drygt 7% till knappt 5%. Boendet har stigit från 22% till 27%. Kommunikation, inkl tele, har ökat som andel och överstiger nu det vi lägger på kläder och skor.
- **Utgiften** för mat har stigit i kr/person från 21 000 kr till 30 000 kr.
- **Priserna** har stigit med 580%. **Momsen** var 17,65% 1971. Nu är den 25%, med vissa undantag. Tjänster och fler varor är nu momsbelagda.

- En liter **bensin** kostade 1 krona 1971, vilket motsvarar 7 kr idag. Priset på cirka 14 kr innebär en fördubbling. Skatten har ökat från 5 till 8 kr, själva bensinpriset från 2 till 6 kr, omräknat till dagens penningvärde.
- **Bopriserna** har ökat och i våra exempel motsvarar de 8 till 9 årslöner idag jämfört med 4 till 7,5 årslöner för 40 år sedan. Det är först efter 1997 som de stigit mer än inflationen.
- Hushållens **skulder** har stigit med 714 procent, inflationen borträknad.
- Hushållen har dubbelt så stora skulder att betala med sina inkomster idag.
- Nominella **bolåneräntan** låg på 7,5-15% på den tiden och 4-6% idag, men realräntan efter skatt låg på minus, -2 till -8%, jämfört med dagens, 0-5%
- **Hushållens förmögenhet** är 17 gånger större idag, men är mycket ojämnt fördelad. I genomsnitt är den 610 000 kr/person, men medianen ligger på 60 000 kr. Både finansiella och fastighetstillgångar är medräknade, liksom skulderna.
- Störst andel av **finansiella tillgångarna** utgör fortfarande posten inlåning, 35% idag jämfört med 65% 1971. Obligationer har minskat från 10% till 4%. Aktier, fonder och individuella kapitalförsäkringar har tillsammans ökat från 24% till 61%. Det **kollektiva försäkringssparandet** tillkommer. Det har ökat rejält och är värt nästan hälften så mycket som de finansiella tillgångarna idag. 1971 fanns det inte ens med i statistiken.

Tre hushållstyper

Varje år sedan 1971 räknar vi på hur några exempelfamiljers ekonomi kan se ut. När vi följer utvecklingen av vad de har kvar efter nödvändiga utgifter får vi en mätare av standard över tid. Det är en statisk jämförelse, barnen blir inte äldre, de vuxna gör inte karriär. Dessa hushåll bor i hyresrätter och har varken lån eller bil. Nedslag har här gjorts vart femte år sedan 1971.

- Hushållen i våra exempel har fått ett klart förbättrat konsumtionsutrymme då det som är kvar efter nödvändiga utgifter har fördubblats, säger Maria Ahrengart. I kronor räknat skiljer det sig dock en hel del åt mellan pensionären och löntagarna.

Enpersonshushållet

Första femårsperioden innebar en förbättrad ekonomi, men efter många år av försämringar var det först 2006 som hushållet var ikapp nivån 1976. Från 2006 och framåt har förbättringen varit stor. Under hela perioden har hushållet ökat sitt utrymme utöver det nödvändiga med c:a 4 000 kronor till c:a 9 000 kr, dvs plus 80%.

Tvåbarnsfamiljen

Utvecklingen liknar enpersonshushållets med en ökning de första fem åren, sedan nedgång och återhämtning. Förbättringen är mycket stor mellan 2001 och 2006, vilket förklaras till stor del av införandet av maxtaxan inom barnomsorgen. Hushållet har ökat sitt utrymme efter det nödvändiga med cirka 7 000 kr till drygt 14 000 kr, alltså en fördubbling. Att detta hushåll har mer över än enpersonshushållet betyder dock inte att det har det bättre ställt. De är ju fler som ska försörjas.

Folk-/garantipensionären

En garantipensionär med bostadstillägg har fått en viss förbättring under perioden, med ungefär samma rörelsemönster som för de övriga hushållen. En påtaglig förbättring skedde ända fram till 1981, men under 80- och 90-talen minskade "överskottet". Under 2000-talet nåddes toppen 2006 för att sedan minska till i år. Procentuellt är förbättringen sedan 1971 stor, +103%, men i kronor är den liten, från 640 kr till 1 300 kr.

Jämförelse mellan en garantipensionär och en tilläggspensionär

Utvecklingen för pensionärer har varit mycket olika då garantipensionen visat en stigande trend och tilläggspensionen en sjunkande. Utvecklingen av disponibel inkomst visar att garantipensionären har fått en ökning med 85%, medan tilläggspensionären fått en ökning med enbart 3% under 40-årsperioden. Här har vi räknat på en ATP-/tilläggspensionär med 6,5 pensionspoäng. Båda är födda 1937 eller tidigare och garantipensionären har bostadstillägg. Samma förändring, fast inte lika stor, framträder om man jämför med en garantipensionär utan bostadstillägg.

Skillnaden mellan denna tilläggspensionärs disponibla inkomst och garantipensionärens har minskat ordentligt under 40-årsperioden. 1971 var tilläggspensionärens inkomst 112 procent högre än garantipensionärens. Idag är den enbart 12 procent högre.

Hushållens skuldsättning och boendefrågorna

Hushållens skuldsättning har ökat rejält, framförallt vad gäller bolån, och bopriserna har stigit i takt med det. Priset på en villa i landet har stigit med 1180%, nominellt räknat, vilket motsvarar 110% när inflation har räknats bort.

- Att bostadsbristen skulle vara ensam orsak till boprisökningarna verkar inte rimligt då priserna stigit mer än inflationen överlag i landet, konstaterar Daniel Ragnegård.

Den låga nominella räntan, utökade lånemöjligheter och ökade inkomster förklarar också utvecklingen. Att köpa sin bostad är ett stort åtagande där det är lämpligt att lyfta blicken både till boprisers utveckling över lång tid och till att förstå inflationens inverkan på skuldsättning och på räntekostnader. Bopriser kan gå både upp och ned. Realräntan är den faktiska kostnaden.

- Nu när nominella räntorna är låga och det ser ut att vara billigt att låna är det stor skillnad jämfört med hur det såg ut på 70- och 80-talen, menar Daniel Ragnegård. Det var då det var billigt att låna.

Då fick låntagaren hjälp av inflationen att amortera av sitt lån. Idag är situationen den omvända. En låg inflation betyder att en låntagare får amortera av sitt lån mer av egen kraft.

För ytterligare information:

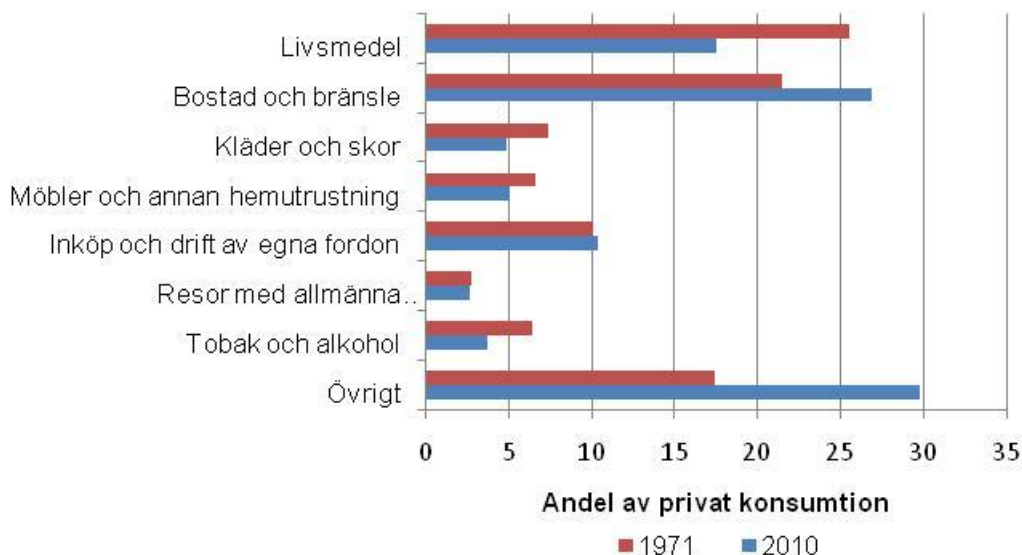
Maria Ahrengart, tfn: 08-585 916 15, 076-790 1615
Daniel Ragnegård, 08-5859 0254, 072-728 02 54
Ylva Yngveson, 08-5859 0245, 070-200 1245

Samtliga rapporter finns på
www.swedbank.se/privatekonomi

Diagram/Tabellbilaga

Diagram 1. Hushållens konsumtion 1971 och 2010 som andel av total privat konsumtion (Källa:SCB o Institutet för Privatekonomi, Swedbank)

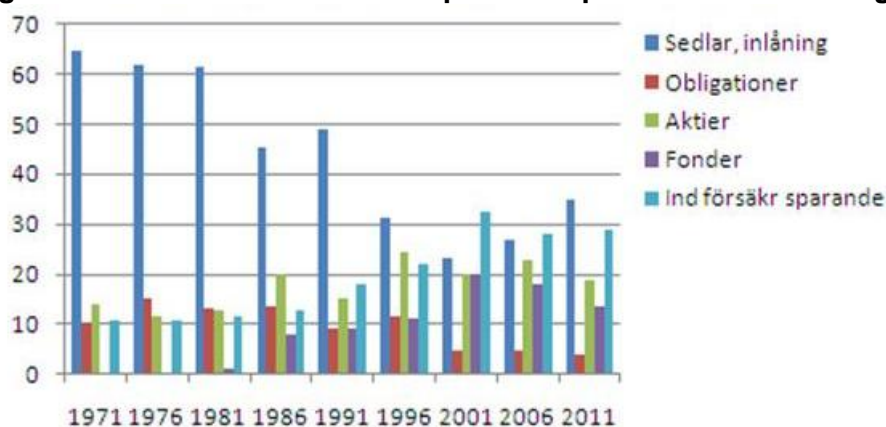
Tabell 1. Exempel på priser 1971 och 2011

Vara/Tjänst	1971	1971 i 2011 års penningvärde	2011	Prisförändring, fast penningvärde
Frost kyckling, 1 kg	10 kr	70 kr	20 kr	-70 %
Mellanmjölk, 1 liter	1,30 kr	9 kr	7,90 kr	-10 %
Herrgårdssost, 1 kg	14 kr	96 kr	70 kr	-30 %
Cigaretter, 20st	5 kr	35 kr	48 kr	+40 %
Utelunch	7,75 kr	54 kr	76 kr	+40 %
Bil, mellanklass	21 000 kr	146 000 kr	220 000 kr	+50 %
Bensin	1 kr	7 kr	14 kr	+100 %
Kvällstidning	0,60 kr	4 kr	11 kr	+180 %
Herrklippning	11 kr	77 kr	280 kr	+260 %

Avrundade värden.

Källa: SCB och Institutet för Privatekonomi, Swedbank

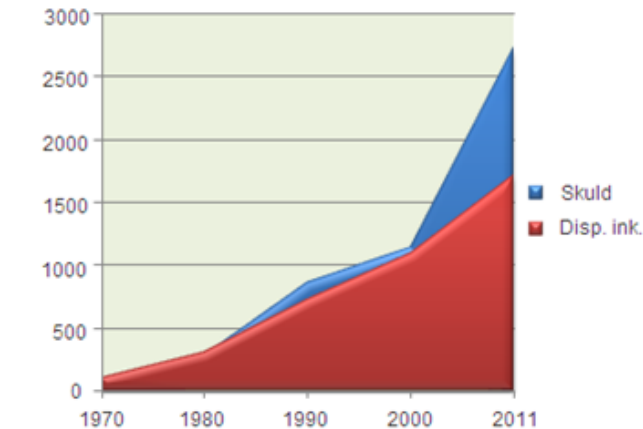
Diagram 2. Hushållens finansiella sparande i procentuell fördelning

Källa: Lennart Berg, Uppsala Universitet, SCB och egna beräkningar

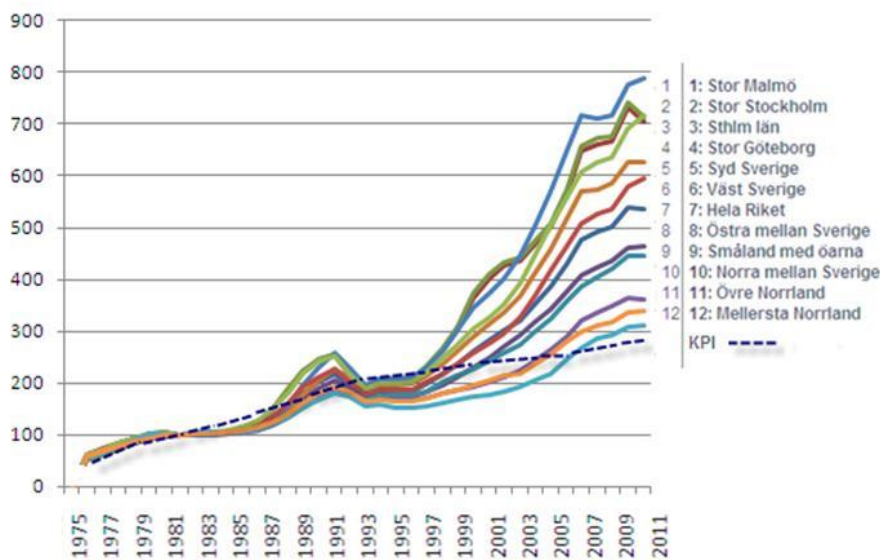

Diagram 3. Hushållens skulder och disponibla inkomster, nominella tal

Källa: SCB

Diagram 4. Utvecklingen fastighetspriser 1975-2011 samt KPI, index 100 = 1980

Källa: SCB

Diagram 5. Antal årslöner för köp av villa i riket, radhus i Stockholm, 1975 - 2010

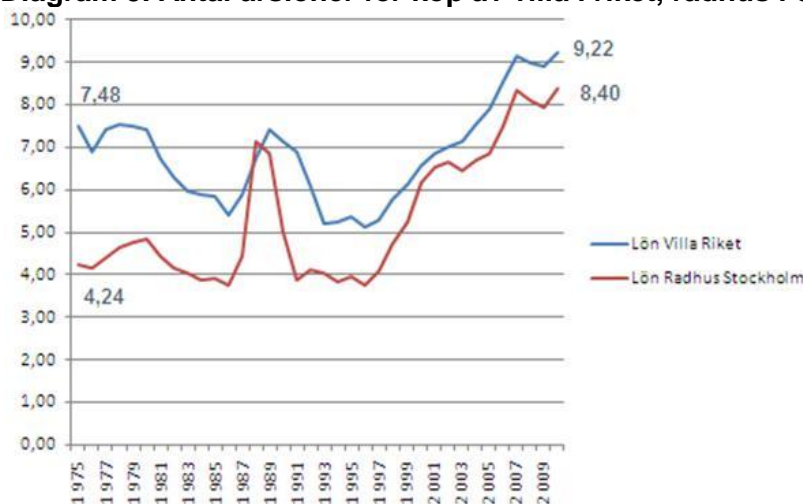
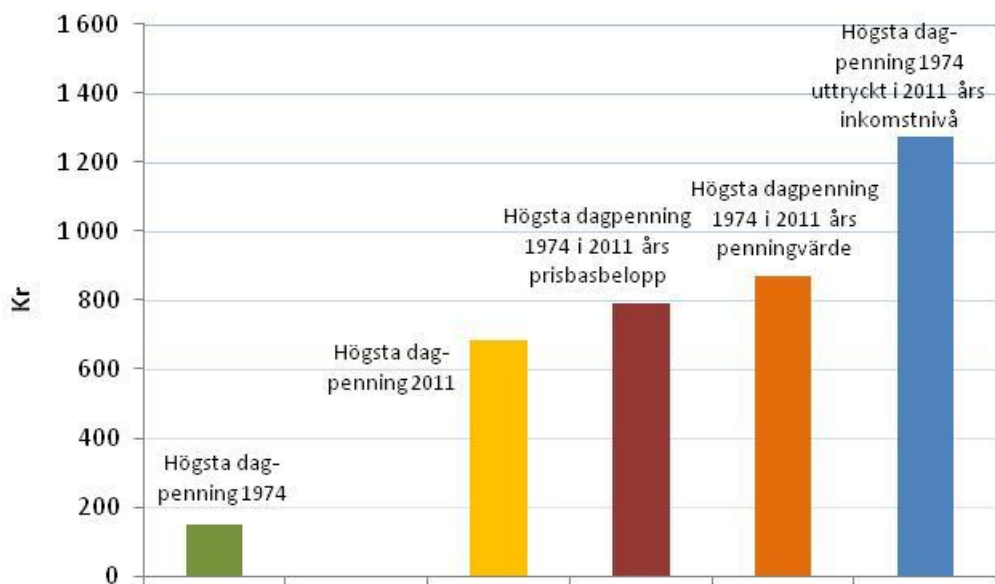

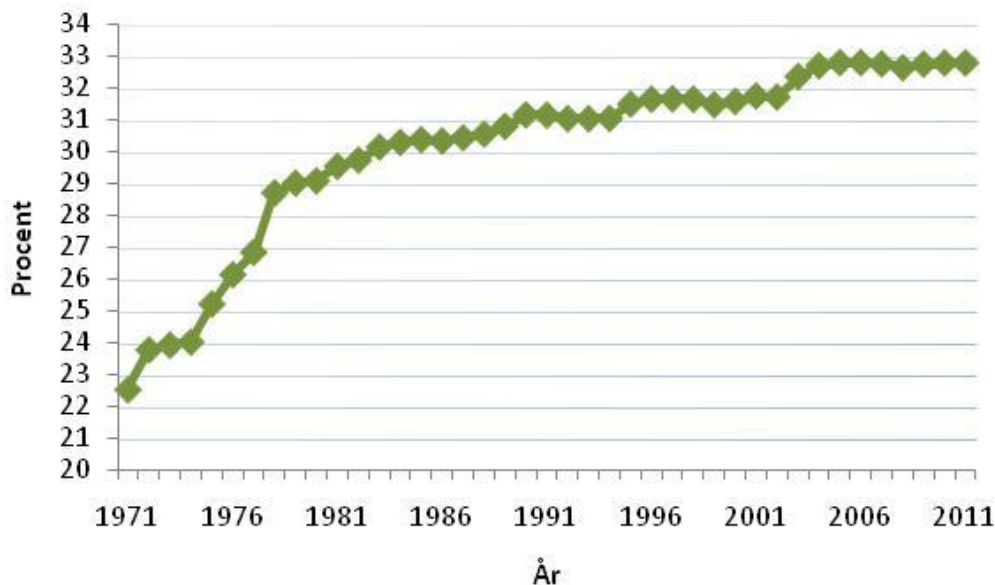

Diagram 6. Högsta sjukpenning per dag i sjukförsäkringen 1974 och 2011

Källa: Institutet för Privatekonomi, Swedbank

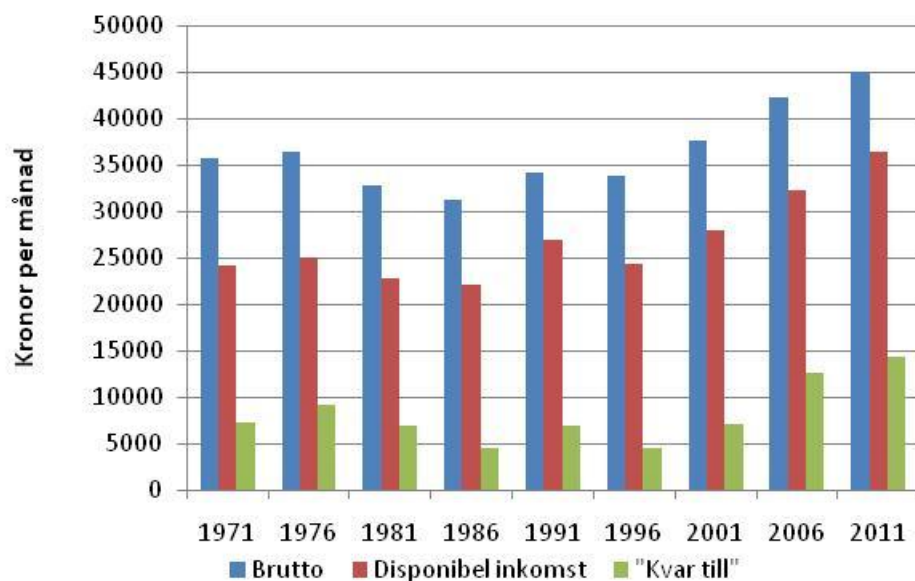
Diagram 7. Genomsnittlig kommunal- och landstingsskatt, inkl. kyrkoskatt/-avgift, 1970 – 2011 (bruten axel)

Källa: SCB och Institutet för Privatekonomi, Swedbank

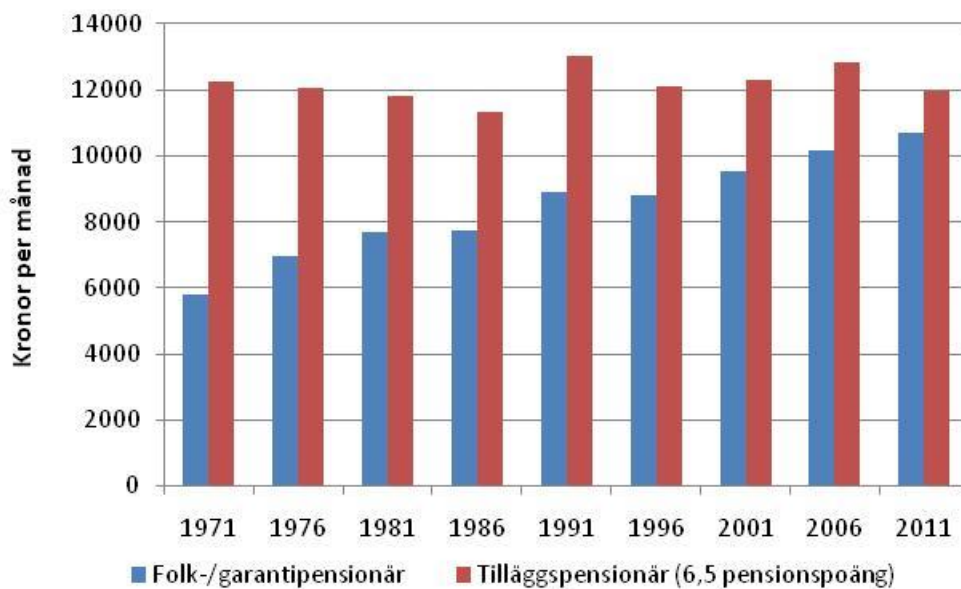

Diagram 8. Tvåbarnsfamilj (en heltid, en deltid, barn 4 resp. 6 år gamla)

Källa: Institutet för Privatekonomi, Swedbank

Diagram 9. Disponibel inkomst för folk-/garantipensionär med BTP resp. ålderspensionär med tilläggspension, födda 1937 eller tidigare

Källa: Institutet för Privatekonomi, Swedbank